ja teispool jõge asuva ärila osa vahel kõigepealt äride koostiselt. Kui Toomipool jõge asuvas ärilaosas esinevad valdavas enamuses suured spetsiaalmagasinid, siis sealpoolse osa iseloomustajaks on nn. talurahva-kauplused, sissesõidu-hoovid, põllutööriistade-kauplused ja muud kaubanduskäitised, millede ülesandeks pole niivõrd linna paikse elanikkonna tarvete rahuldamine, kui just tagamaalaste huvide silmaspidamine. Seega esinevad seal kaubanduskäitised, mis on õieti võõrkehaks linna organismis, kuna nad ei rahulda linna enese üksikute osiste vajadusi, vaid on peamiselt huvitatud nendest, kes siia saabuvad ajutiselt.

Samuti erinevad ärila mõlemad osad ka välimuselt. Henningi väljakul puudub Suurturu sulgsus, esitades endast kodarväljakut. Ümbritsevate hoonete kordsus on väiksem ning eriti silmatorkav on liiklemise erinevus iseloomult. Suurel ristel domineerivad mootorsõidukid ja voorimehed, Henningi väljakul aga päeva suuremas osas liiklevad tagamaalaste hobusõidukid, minnes turule või siirdudes koju.

Mõlema ärila osad erinevad suuruselt. Toomipoolne moodustub ärikvartaalest, kujutades nõnda kehaärilat, kuna ülejõe ärila on vaid Henningi väljak ja ta mõlemapoolsed pikendused, kujutades niiviisi telgärilat. Siiski on märgata teatavat tendentsi ka siia ärila keha kujunemiseks Raekoja, Fortuuna, Holmi tänava vahelise sara ärikvartaaliks muutumisega. Suurärila (lihtsustamise mõttes nimetatakse edaspidi Toomipoolset ärila osa suurärilaks, teist aga väikeärilaks) praeguses piires on saavutatud horisontaalse leviku maksimum ja uute ühikute juurdetulek on võimaldatud vaid ärila arenedes vertikaalselt. Väikeärilas seevastu on võimalusi areneda horisontaalselt, kuna ruum siin on kasutatud veel võrdlemisi ekstensiivselt.

Ärilas esineb 1913 a. 46 äri eriliigist tervelt 31 eriliigi enamus, kuna a. 1936 vastavad arvud on 61 ja 47. Kui vaadelda üksikute äriliikide % levikut, siis leiame, et suurim % asub ärilas.

See linna keskuse tihe äristamine paratamatult tõrjus linnasüdamest välja puhtkorterimajad (puhtkorterimajade keskmine % on 15). Korterimaja asemele asub ärimaja. Koos sellega kaasub, nagu näidatud eespool, ka linnasüdame paikse elanikkonna pidev vähenemine. Tuleb siiski märkida, et see linnasüdame õõnestumine ei esine puhtakujuliselt enne, kui on saavutatud mahutavuse maksimum, s. o. linnasüda on lõplikult välja kujunenud nii vertikaalselt kui ka horisontaalses suunas. Sel momendil linnasüda saavutab oma paikse elanikkonna maksimumi. Siit edasi arenedes on äriruum paratamatult sunnitud vallutama eluruumi ja välja tõrjuma paikse elaniku, asendades teda töötavaga, s. o. ajutiselt asustavaga.

Tartu IV, lk. 271